

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Робоча програма навчальної дисципліни (силабус)

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	12 Інформаційні технології
Спеціальність	122 Комп'ютерні науки
Освітньо-професійна програма	Ком'ютерні системи і технології спеціального зв'язку
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	Очна (денна)
Рік підготовки, семестр	I рік підготовки, осінній семестр
Обсяг дисципліни	Кількість кредитів ECTS – 2
Семестровий контроль / контрольні заходи	Залік / Модульна контрольна робота, реферат
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лекції, практичні (семінарські): к.т.н., доцент, Вадим РОМАНЕНКО
Розміщення курсу	Google Classroom

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Силабус освітнього компонента “Безпека життєдіяльності та цивільний захист” складено відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів “Комп’ютерні системи і технології спеціального зв’язку” спеціальності 122 – Комп’ютерні науки.

Метою навчальної дисципліни є формування та закріплення у студентів наступних компетентностей: (ЗК 1) Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу; (ЗК 2) Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; (ЗК 7) Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; (ЗК 11) Здатність приймати обґрунтовані рішення; (ЗК 13) Здатність діяти на основі етичних міркувань; (ЗК 14) Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; (ЗК 15) Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Предметом навчальної дисципліни є процеси, що відбуваються при виконанні службових обов’язків військовослужбовцями Держспецзв’язку в області безпеки життєдіяльності підрозділами Держспецзв’язку та цивільного захисту населення під час виникнення надзвичайних ситуацій.

Програмні результати навчання, на формування та покращення яких спрямована дисципліна: (ПР 18) Застосовувати отримані знання та розуміння з технічного обслуговування штатних засобів зв’язку, процесів планування, підготовки, ведення і забезпечення бою загальновійськовим підрозділом (тактичною групою) для прийняття обґрунтованих рішень в бойових умовах, вирішення нетипових завдань, віддання наказів (розпоряджень) та несення відповідальності за їх виконання.

2. Преквізити та постреквізити навчальної дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Успішне вирішення завдань дисципліни базується на засвоєні курсантами знання і уміння сформованих в результаті вивчення навчальної дисципліни “Фізика”.

Навчальні дисципліни, які забезпечуються цією дисципліною – “Екологія”.

3. Зміст навчальної дисципліни

Семестр 2. Структурний (кредитний) модуль 1 “Безпека життєдіяльності та цивільний захист”

Розділ 1. Безпека життєдіяльності та цивільний захист

Тема 1. Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності та цивільного захисту.

Предмет, структура, зміст та цілі навчальної дисципліни. Основні терміни, поняття та визначення в галузі безпеки життєдіяльності та цивільного захисту. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України “Про охорону праці”. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці та цивільного захисту. Обов’язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Основи законодавства охорони праці та цивільного захисту на об’єктах телекомунікацій та систем зв’язку. Охорона праці та цивільний захист на об’єктах зв’язку.

Тема 2. Правила та заходи безпеки при експлуатації засобів систем зв’язку та обладнання об’єктів зв’язку.

Правила та заходи безпеки при експлуатації засобів систем зв'язку та обладнання об'єктів зв'язку. Небезпека електричного струму, перша допомога потерпілим при враженні електричним струмом. Класифікація приміщень об'єктів зв'язку та недоступність струмоведучих частин. Правила та заходи безпеки при експлуатації акумуляторних батарей та зарядних станцій.

Тема 3. Правила та заходи безпеки при експлуатації електроустановок.

Правила та заходи безпеки при експлуатації електроустановок. Порядок введення в експлуатацію електроустановок, їх облік та реєстрація. Будова та принцип дії захисно-вимикаючих пристроїв.

Нагляд за експлуатацією, ведення технічної документації. Електрозахисні засоби. Галузь застосування та їх використання. Методика визначення електричного опору заземлення та ізоляції рухомих електроустановок.

Тема 4. Основи гігієни праці та виробничої санітарії.

Мікроклімат та повітряне середовище робочої зони об'єктів зв'язку. Шуми та вібрації. Повітряне середовище робочої зони об'єктів зв'язку. Вентиляція та опалення.

Тема 5. Основи техніки безпеки та пожежної безпеки.

Виробничий травматизм та його причини. Основні поняття та визначення пожежної безпеки. Система протипожежного захисту та порядок дії у випадку пожежі. Охорона праці спеціалістів систем зв'язку. Охорона праці при експлуатації засобів систем зв'язку. Безпека робіт з засобами комп'ютерних систем.

Розділ 2. Цивільний захист.

Тема 6. Правові основи створення та діяльності системи цивільного захисту населення та територій в надзвичайних ситуаціях.

Загальні положення, правові основи, цілі та завдання цивільного захисту. Управління в галузі забезпечення цивільного захисту. Попередження надзвичайних ситуацій.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Основна література:

1. Конституція України / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2015. – 24 с.
2. Закон України “Про охорону праці”.
3. Кодекс законів про охорону праці в Україні.
4. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров'я”.
5. Закон України “Про пожежну безпеку”.
6. Закон України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”.
7. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”.
8. Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”.
9. Закон України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”.
10. Васюков І.В. Основи охорони праці / І.В. Васюков та ін. – К. : СФ СБУ ВІТІ, 2005. – 124 с.
11. Желнов А.І. Охорона праці / А.І. Желнов та ін. – К. : КВВІУЗ, 2001. – 214 с.
12. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці : підруч. / В.Ц. Жидецький. – Львів : УАД, 2006. – 336 с.
13. Яремко З.М. Охорона праці: навч. посіб. / [З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун] ; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – 374 с.

14. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці користувачів комп'ютерів / В.Ц. Жидецький. – Львів : “Афіша”, 2000. – 128 с.
15. Закон України “Про правові засади цивільного захисту”.
16. Могильниченко В.В. Техногенна та природна небезпека / В.В. Могильниченко та ін. – К. : КІМ, 2007. – 636 с.
17. Антонєць В.М. Організація управління в надзвичайних ситуаціях / В.М. Антонєць. – К. : Купріянова, 2007. – 636 с.
18. Шоботов В.М. Цивільна оборона: навч. посіб. / В.М. Шоботов. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 438 с.
19. Желнов А.І., Іщенко А.І., Романенко В.П. Основи охорони праці та цивільний захист: навч. посіб. / К. ІСЗЗІ КПІ, 2017. – 146 с.

Додаткова література:

1. Наказ Голови ДССЗЗІ № 108 від 02.07.08. Про організацію охорони праці в ДССЗЗІ.
2. Наказ Голови ДССЗЗІ № 44 від 21.03.08. Про затвердження правил пожежної безпеки для об'єктів ДССЗЗІ.
3. Наказ Голови ДССЗЗІ № 104 від 25.06.08. Порядок проведення інструктажів, навчання і перевірки знань з питань охорони праці в ДССЗЗІ.
4. Наказ Голови ДССЗЗІ № 87 від 05.06.08. Інструкція про порядок розслідування нещасних випадків в ДССЗЗІ.
5. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): навч. посіб. / за заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів : “Тріада плюс”, 2010. – 648 с.
6. Охорона праці (практикум) : навч. посіб. / за заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів : “Тріада плюс”, 2011. – 436 с.
7. Серіков Я. О. Основи охорони праці : навч. посіб. / Серіков Я. О. – Харків, ХНАМГ, 2007. – 227с.
8. Гандзюк М.П. Основи охорони праці / Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. – К. : Каравела, 2004. – 408 с.
9. НПАОП 0.00-1.28-10 “Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин”. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
10. НПАОП 0.00-4.03-04 “Положення про Державний реєстр нормативно- правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
11. НПАОП 0.00-4.09-07 “Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства”. Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
12. НПАОП 0.00-4.11-07 “Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці”. Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
13. НПАОП 0.00-4.12-05 “Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
14. НПАОП 0.00-4.15-98 “Положення про розробку інструкцій з охорони праці”. Наказ Держнагляд охорони праці від 29.01.1998 р. № 9.
15. НПАОП 0.00-4.21-04 “Типове положення про службу охорони праці”. Наказ Держнагляд охорони праці від 15.11.2004 р. № 255.
16. НПАОП 0.00-6.03-93 “Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві”. Наказ Держнагляд охорони праці від 21.12.1993 р. № 132.
17. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
18. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента) передбачає висвітлення інформації за темами навчальних занять (лекції, практичні, семінарські) та надання рекомендацій щодо їх засвоєння (наприклад, у формі календарного плану чи деталізованого опису кожного заняття та запланованої роботи).

Самостійна робота студентів складається з наступних видів, а саме:

опрацювання лекційних занять;

підготовка:

до семінарських занять;

доповідей та презентацій до них;

до модульної контрольної роботи;

виконання реферату;

до залікової контрольної роботи

Структура навчальної дисципліни (силабусу)

Номери, назви розділів, тем і питання навчальних занять, посилання на літературу		Кільк. годин			
		Всього	в т. числі		
	Лекції		Практ.	СР	
1		2	3	4	5
Розділ 1. Безпека життєдіяльності					
Тема 1	Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності та цивільного захисту.	8	6		2
Заняття 1/1	Предмет навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності та цивільний захист” 1. Предмет, структура, зміст та цілі навчальної дисципліни. 2. Основні терміни, поняття та визначення в галузі безпеки життєдіяльності та цивільного захисту. 3. Безпека життєдіяльності, охорона праці та цивільний захист на об’єктах зв’язку. Рекомендована л-ра: а) основна – № 1, 2; б) додаткова – № 1.	2	2		
Заняття 1/2	Основи законодавства та організація безпеки життєдіяльності на об’єктах захисту інформації та систем зв’язку. 1. Основи законодавства та організація безпеки життєдіяльності, охорони праці на об’єктах захисту інформації та систем зв’язку. 2. Загальні нормативно правові акти з охорони праці. 3. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Рекомендована л-ра: а) основна – № 3, 4, 5; б) додаткова – № 2.	3	2		1
Заняття 1/3	Організація охорони праці на об’єктах зв’язку. 1. Система управління охороною праці на об’єктах зв’язку. 2. Служба охорони праці на об’єктах зв’язку. 3. Заняття з питань охорони праці на об’єктах зв’язку. Рекомендована л-ра: а) основна – № 5, 7; б) додаткова. – № 1, 2.	3	2		1
Тема 2	Правила та заходи безпеки при експлуатації засобів систем зв’язку та обладнання об’єктів зв’язку.	6		4	2

Заняття 2/1	<p>Небезпечність електричного струму, перша допомога потерпілим при ураженні електричним струмом.</p> <p>1. Фактори, які обумовлюють наслідки враження під час електротравми.</p> <p>2. Методи надання першої допомоги при враженні електричним струмом.</p> <p>Рекомендована л-ра: а) базова – № 9; б) доп. – № 3, 4.</p> <p>Завдання на самостійну роботу (СР): Перша допомога при враженні електричним струмом.</p> <p>Рекомендована л-ра: а) основна – № 11; б) додаткова – № 8.</p>	3		2	1
Заняття 2/2	<p>Правила та заходи безпеки при експлуатації акумуляторних батарей та зарядних станцій.</p> <p>1. Основні поняття про хімічні джерела струму.</p> <p>2. Правила та заходи безпеки при експлуатації акумуляторних батарей та зарядних станцій.</p> <p>Рекомендована л-ра: а) базова – № 11; б) доп. – № 8.</p> <p>Завдання на СР: Заходи безпеки при експлуатації лужних акумуляторів.</p> <p>Рекомендована л-ра: а) основна – № 11; б) додаткова – № 9.</p>	3		2	1
Тема 3	Правила та заходи безпеки при експлуатації електроустановок	14	2	6	6
Заняття 3/1	<p>Порядок введення в експлуатацію електроустановок, їх облік та реєстрація.</p> <p>1. Порядок введення в експлуатацію електроустановок, їх облік та реєстрація.</p> <p>2. Нагляд за експлуатацією, введення технічної документації</p> <p>Рекомендована л-ра: а) основна – № 9, 10, 12; б) додаткова – № 4.</p>	3	2		1
Заняття 3/2	<p>Будова та принцип дії захисно-вимикаючих пристроїв.</p> <p>1. Фізична суть відключення як засобу захисту.</p> <p>2. Будова та принцип дії захисно-вимикаючих пристроїв засобів систем зв'язку.</p> <p>Рекомендована л-ра: а) базова – № 10; б) доп. – № 5.</p> <p>Завдання на СР: Будова та принцип дії захисно-вимикаючих пристроїв засобів систем зв'язку (ЩАЗ, ШАЗ-Т, ЩАЗ-Д)</p> <p>Рекомендована л-ра: а) основна – № 10; б) додаткова № 5.</p>	4		2	2
Заняття 3/3	<p>Електрозахисні засоби, область застосування та їх використання.</p> <p>1. Класифікація електрозахисних засобів.</p> <p>2. Область застосування електрозахисних засобів.</p> <p>3. Випробування електрозахисних засобів.</p> <p>Рекомендована л-ра: а) базова – № 9, 10; б) доп. – № 6.</p> <p>Завдання на СР: Випробування електрозахисних засобів.</p> <p>Рекомендована л-ра: а) основна – № 9, 10; б) додаткова – № 6.</p>	4		2	2
Заняття 3/4	<p>Методика визначення електричного опору заземлення та ізоляції пересувних електроустановок.</p> <p>1. Вимірювання електричного опору захисного заземлення пересувних електроустановок.</p> <p>2. Вимірювання опору ізоляції електроустановок.</p> <p>Рекомендована л-ра: а) базова – № 9, 12; б) доп. – № 5, 6.</p> <p>Завдання на СР: Прилади для вимірювання опору ізоляції та заземлення (М-416, М-1101)</p> <p>Рекомендована л-ра:</p>	3		2	1

	а) основна – № 9, 12; б) додаткова – № 5, 6.				
Тема 4	Основи гігієни праці та виробничої санітарії.	6	2	2	2
Заняття 4/1	Мікроклімат та повітряне середовище робочої зони об'єктів зв'язку. 1. Вплив параметрів мікроклімату на самопочуття людини. 2. Засоби та заходи нормалізації параметрів мікроклімату. 3. Джерела забруднення повітря приміщень та захист від шкідливих речовин. Рекомендована л-ра: а) основна – № 7, 8; б) додаткова – № 3, 4.	3	2		1
Заняття 4/2	Тема 4.2. Повітряне середовище робочої зони. Шуми та вібрації. 1. Джерела забруднення повітря приміщень та захист від шкідливих речовин. 2. Характеристики шумів. Дія шуму на організм людини. 3. Характеристика вібрацій. Дія вібрацій на організм людини. 4. Методи та засоби захисту від шумів та вібрацій. Рекомендована л-ра: а) основна – № 10, 7; б) додаткова – № 7. Завдання на СР: Нормування та захист від іонізуючого випромінювання. Рекомендована л-ра: а) основна – № 10, 7; б) додаткова – № 7.	3		2	1
Тема 5	Основи техніки безпеки та пожежної безпеки.	9	2	4	3
Заняття 5/1	Виробничий травматизм та його причини. 1. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. 2. Виробничий травматизм та його причини. Рекомендована л-ра: а) основна – № 4, 5; б) додаткова – № 3, 4.	3	2		1
Заняття 5/2	Основні поняття та визначення пожежної безпеки 1. Евакуація людей із будівель та приміщень. 2. Пожежна сигналізація. 3. Заходи та засоби тушіння пожежі. Рекомендована л-ра: а) основна – № 10; б) додаткова – № 3. Завдання на СР: Показники вибухонебезпечності речовин та матеріалів. Рекомендована л-ра: а) основна – № 10; б) додаткова – № 3.	3		2	1
Заняття 5/3	Безпека життєдіяльності при експлуатації засобів телекомунікаційних систем. 1. Безпека життєдіяльності при експлуатації захисту інформації, засобів систем зв'язку та комп'ютерних систем. 2. Модульна контрольна робота. Рекомендована л-ра: а) основна – № 8, 10; б) додаткова – № 4. Завдання на СР: Захист від інфрачервоного, ультрафіолетового та лазерного випромінювання. Рекомендована л-ра: а) основна – № 8, 10; б) додаткова – № 4.	3		2	1
Разом за розділом 1		43	12	16	15
Розділ 2. Цивільний захист					
Тема 6	Правові основи створення і діяльність системи цивільного захисту населення і території в надзвичайних ситуаціях	9	6		3

Заняття 6/1	Загальні положення, правові основи, цілі та завдання цивільного захисту. 1. Правові основи цивільного захисту. 2. Цілі, принципи організації та завдання цивільного захисту. 3. Основні заходи в сфері цивільного захисту. Рекомендована л-ра: а) основна – № 3, 8; б) додаткова – № 2.	3	2		1
Заняття 6/2	Управління в сфері забезпечення цивільного захисту. 1. Структура єдиної системи цивільного захисту. 2. Режими функціонування єдиної системи цивільного захисту. 3. Система органів управління цивільним захистом. 4. Організація цивільного захисту на об'єктах державної діяльності. Рекомендована л-ра: а) основна – № 5, 8; б) додаткова. – № 4.	3	2		1
Заняття 6/3	Попередження надзвичайних ситуацій. 1. Основні напрямки діяльності органів виконавчої влади в сфері попередження надзвичайних ситуацій. 2. Сили та засоби цивільного захисту. 3. Порядок комплектування та проходження служби органів та підрозділів цивільного захисту. Рекомендована л-ра: а) основна – № 6, 8; б) додаткова – № 2.	3	2		1
Разом за розділом 2		9	6		3
Залік		8		2	6
Всього годин		60	18	18	24

6. Самостійна робота студента

Головними видами самостійної роботи студентів є: самостійна підготовка до аудиторних занять та самостійна підготовка до заліку.

Доцільно час самостійної підготовки для поглибленого вивчення та закріплення навчального матеріалу розподілити наступним чином:

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу)	Кількість годин СР
1.	Тема 1. Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності та цивільного захисту. Рекомендована л-ра: а) основна – № 3, 4, 5, 7; б) додаткова – № 1, 2.	2
2.	Тема 2. Правила та заходи безпеки при експлуатації засобів систем зв'язку та обладнання об'єктів зв'язку. 1. Перша допомога при враженні електричним струмом Рекомендована л-ра: а) основна – № 11; б) додаткова – № 8. 2. Заходи безпеки при експлуатації лужних акумуляторів Рекомендована л-ра: а) основна – № 11; б) додаткова – № 9.	2
3.	Тема 3. Правила та заходи безпеки при експлуатації електроустановок 1. Будова та принцип дії захисно-вимикаючих пристроїв засобів систем зв'язку (ЩАЗ, ШАЗ-Т, ЩАЗ-Д) Рекомендована л-ра: а) основна – № 10; б) додаткова № 5 2. Випробування електрозахисних засобів. Рекомендована л-ра: а) основна – № 9, 10; б) додаткова – № 6. 3. Прилади для вимірювання опору ізоляції та заземлення (М-416, М-1101). Рекомендована л-ра: а) основна – № 9, 12; б) додаткова – № 5, 6.	6

4.	Тема 4. Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Нормування та захист від іонізуючого випромінювання. Рекомендована л-ра: а) основна – № 10, 7; б) додаткова – № 7.	2
5.	Тема 5. Основи техніки безпеки та пожежної безпеки. 1. Показники вибухонебезпечності речовин та матеріалів. Рекомендована л-ра: а) основна – № 10; б) додаткова – № 3. 2. Захист від інфрачервоного, ультрафіолетового та лазерного випромінювання. Рекомендована л-ра: а) основна – № 8, 10; б) додаткова – № 4.	3
6.	Тема 6. Правові основи створення і діяльність системи цивільного захисту населення і території в надзвичайних ситуаціях. Рекомендована л-ра: а) основна – № 3, 5, 6, 8; б) додаткова – № 2, 4.	3
7.	Підготовка до заліку	6

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Основними видами навчальних занять під час вивчення навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності та цивільний захист” є: лекція, семінар, консультація, самостійна робота з навчального матеріалу (у разі дистанційного навчання дистанційного курсу) та інші.

Самостійне вивчення передбачає використання навчальних матеріалів (у разі дистанційного навчання дистанційних курсів). Вимоги щодо самостійного вивчення навчального матеріалу визначаються робочою програмою навчальної дисципліни (силабусом), методичними вказівками, інструкціями і завданнями, що містяться в дистанційному курсі (у разі дистанційного навчання).

Під час дистанційного навчання лекція – один із видів навчального заняття, на якому учасники дистанційного навчання отримують аудіовізуальну інформацію лекційного матеріалу через засоби телекомунікаційного зв'язку як у синхронному режимі (взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у веб-середовищі дистанційного навчання (чат, аудіо-, відеоконференції, соціальні мережі тощо)), так і в асинхронному (взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники освітнього процесу взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо).

Студентам необхідно навчитися активно і уважно слухати лекції, вести змістовні конспекти. Слід пам'ятати, що якісний конспект допоможе студентам під час самостійної роботи підготуватися до різних форм контролю. Необхідно доповнювати конспекти та розкривати складні питання, що не були з'ясовані протягом лекції, під час самостійної роботи. Засвоєння законспектованої теми полегшує розуміння нового матеріалу та скорочує час на вивчення основної та додаткової навчальної літератури.

Семінарське заняття – це вид навчального заняття, на якому викладачем організовується дискусія навколо тем та попередньо визначених питань семінару, до яких студенти готують повідомлення, виступи, електронні презентації тощо, на підставі індивідуально виконаних завдань. Семінарське заняття є дієвою формою розвитку продуктивного мислення студентів під час обговорювання теми та питань заняття, шляхом залучення їх в колективну пізнавальну діяльність. Семінарське заняття надає можливість студентам оволодіти умінням, влучно, обґрунтовано і доказово викладати свої думки, вести дискусію, діалоги, самостійно опанувати інформацією на підставі отриманих знань.

Семінари мають на меті поглибити та закріпити знання, отримані студентами на лекціях, інших видах занять і в процесі самостійної роботи над навчальною та науковою літературою, рекомендованою викладачем, а також виробити у тих, хто навчається,

уміння пошуку, узагальнення та викладання навчального матеріалу. Перелік тем семінарських занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни (силабусом). Семінарське заняття проводиться з однією навчальною групою студентів одним викладачем.

Семінарське заняття передбачає розгорнуте обговорення питань плану семінару, які заздалегідь доводиться до всіх його учасників і містить виступи студентів з підготовленими доповідями з послідовним обговоренням питань, що виносяться на заняття. На кожному семінарському занятті викладачем оцінюються підготовлені студентами виступи, електронні презентації, активність в дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію та ін.

План семінару доводиться студентам заздалегідь, на попередньому лекційному занятті. При знайомстві з планом семінару, студент має уявити тему та мету семінару, отримати рекомендації у викладача щодо вивчення літератури та методики підготовки, звернути увагу на головні питання семінару, вибрати тему фіксованої доповіді. Як правило, перед семінаром проводяться консультації. На них звертається увага студентів на відповідну навчальну та наукову літературу, спрямовується робота щодо складання плану та змісту доповіді, з'ясування вузлових питань семінару. Підготовлена студентом доповідь – має бути результатом його самостійної роботи.

При проведенні семінарського заняття, як правило, застосовується такий типовий алгоритм:

1. Перевірка присутності на заняттях.
2. Оголошення теми, плану та мети семінару.
3. Перевірка виконання домашнього завдання та виставлення відповідних стимулюючих балів в журнал навчальної групи.
4. Перевірка готовності групи до занять за оголошеною темою, шляхом проведення експрес-опитування за основними поняттями теми протягом 5 – 10 хвилин.
5. Оголошується сценарій проведення семінарського заняття, зміст якого залежить від обраного типу. Називаються студенти, які готували виступи.
6. Слово надається першому виступаючому. Після цього виступають опоненти, задають питання, дискутують, вислуховують відповіді.
7. Після обговорення першого повідомлення оголошуються стимулюючі бали усім учасникам виступу та його обговорення, обґрунтовуючи їх. Аналогічним чином обговорюються всі інші повідомлення.
8. Викладачем оголошуються підсумки заняття, оцінюється внесок кожного студента, оголошується сума набраних балів (рейтинг) кожного з них.
9. Заслуховуються відповіді викладача на запитання присутніх.
10. Оголошується завдання для самостійної роботи.

Важливою частиною семінару є завершальне слово викладача. Викладач робить висновки, аналізує виступи студентів, їх вміння відповідати на запитання, вдумливість, розсудливість, активність. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття вносяться викладачем до журналу занять навчальної групи. Отримані оцінки за окремі семінарські заняття враховуються при визначенні підсумкової оцінки (рейтингу) з навчальної дисципліни.

Консультація – це елемент освітнього процесу, за яким студенти отримують відповіді від НПП на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

У разі дистанційного навчання існує специфіка, що базується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, Інтернет-ресурсів і послуг, впливає на способи відбору і структурування змісту, способи реалізації тих чи інших методів і організаційних форм навчання, що суттєво впливає на функціонування всієї системи. Студент отримує та засвоює інформацію, висуває гіпотези, приймає рішення, опираючись на власні роздуми, формує власну думку. Водночас об'єкт і суб'єкт навчання залишаються учасниками цього процесу в активному діалозі.

Дистанційне навчання має бути збалансованим і давати студентам можливість досягти результату навчання. Варто підібрати для цього відповідні форми, які не будуть обмежуватись виключно написанням письмових робіт.

Велике значення для опанування студентами знаннями і вміннями має самостійна робота. Самостійна робота дозволяє виробити звичку та вміння під час навчання швидко заглиблюватись у сутність навчальних питань та практично оволодівати ними. Активна самостійна робота формує вміння власними силами аналізувати та узагальнювати питання суспільного життя і професійної діяльності, озброює науковим методом їх пізнання, виробляє методологічну культуру розумової праці і творчого осмислення суспільних процесів.

Самостійна робота повинна носити системний характер і складатись з таких взаємопов'язаних форм:

- активної роботи на лекціях, систематичного і повного запису лекційного матеріалу, опрацювання та доповнення його під час самостійної роботи;
- виконання індивідуального семестрового завдання (реферату);
- постійного вивчення навчальних посібників, монографій, словників, наукових статей, довідникової літератури згідно з планом занять;
- творчої активності під час семінарських і самостійних занять;
- участі в роботі наукового товариства, в науково-практичних конференціях тощо.

При підготовці до семінару слід уважно ознайомитися з планом, прочитати методичні поради до заняття, глибоко вивчити рекомендовану літературу. З кожного питання бажано підготувати поширений план виступу, заохочується електронна презентація доповіді. Література, яка необхідна для поглибленого вивчення курсу, під час підготовки доповідей, фіксованих виступів, рефератів, підбирається сумісно з працівником бібліотеки та викладачами кафедри.

Керівництво самостійною роботою відбувається шляхом визначення завдань і рекомендацій для самостійного відпрацювання навчального матеріалу та систематичним контролем викладача за ходом відпрацювання навчальних завдань.

Методичні рекомендації до підготовки і оформлення рефератів

Студенти, що навчаються на кафедрі, повинні подати реферат на тему, пов'язану з методологічними питаннями дисципліни. Слід зауважити, що вибір теми реферату – досить важливий момент. Він значною мірою визначає як процес роботи над рефератом, так і сам результат. Тому до вибору теми треба підійти з належною увагою та відповідальністю, попередньо ознайомившись з необхідним мінімумом літератури з обраної теми.

Реферат – це короткий виклад у письмовій формі змісту наукової проблеми. Він має бути виконаний на основі вивчення літератури (у тому числі й монографічної) з обраної студентом проблеми, а також свідчити про самостійне та глибоке ознайомлення його автора з науковою проблемою, про його вміння аналізувати якості, зв'язки та відносини між предметами й явищами дійсності та робити узагальнені висновки. Крім того, студенти при написанні реферату повинні виявити вміння письмово викладати результати свого наукового дослідження, керуючись загальноприйнятими правилами написання реферату (наукової праці) та її оформлення.

Автор пише реферат згідно плану, первісний варіант якого складається після ознайомлення з літературою з обраної теми. В процесі роботи над темою план реферату може уточнюватись. Структурно реферат складається зі змісту, вступу, трьох розділів, висновків і списку використаної літератури.

Не рекомендується починати роботу над рефератом, доки не будуть вивчені принаймні п'ять – десять джерел з теми. Коли це зроблено, питання плану з'ясовано і для їх розкриття зібрано достатню кількість матеріалу, слід розпочати роботу.

Вступ і висновки краще доопрацювати (підкорегувати) тоді, коли текст реферату буде в основному готовий. Для викладу слід обирати лаконічну мовну форму, близьку до академічної, домагатися чітких і влучних визначень. Але головне полягає в тому, щоб

аргументовано, логічно викласти матеріал. Не треба намагатися до збільшення обсягу за рахунок переписування матеріалу, який виявився цікавим. Головне своїми словами викласти те чи інше теоретичне положення, його генезис та методологічне значення для науки.

Як правило, реферат стає змістовнішим, якщо автор наводить свої власні судження, засновані на особистому досвіді або здобутих знаннях. Це свідчить про творче осмислення питання або проблеми, про самостійний підхід до їх розв'язання.

Якщо в процесі висвітлення того чи іншого питання необхідно показати, що в науковій літературі з цього приводу точаться дискусії, доцільно привести позиції спірних сторін або приєднатися до однієї з них, або аргументовано викласти власну точку зору.

У змісті не нумеруються наступні заголовки: вступ, висновки, список використаної літератури.

У вступі подається загальна характеристика роботи з обов'язковим зазначенням: актуальності теми реферату, мети роботи, завдань роботи, об'єкта та предмета роботи. Потрібно пам'ятати, що назва роботи та її зміст виходить з мети роботи, назва та зміст розділів реферату виходять з завдань.

В розділі вирішується наукова задача, яка була визначена у вступі. У кінці кожного розділу (підрозділу) повинні бути висновки, які окремо не виділяються підзаголовком "Висновок за розділ", а як правило, починаються зі слів: "Отже" або "Таким чином".

У висновках слід підвести підсумки дослідження (у відповідності з задачами роботи). Окреслюється коло проблем, над вирішенням яких треба буде працювати в подальшому, або тих, що можуть виникнути у найближчій перспективі, виходячи з аналізу розвитку процесів та явищ сучасності.

У списку використаної літератури мають бути названі лише ті джерела, на які є посилання в тексті, із них: 2 – 4 класичних джерела та 8 – 10 сучасних джерел. Всі посилання мають бути пронумеровані й узяті в квадратні дужки, наприклад [1]. Зразок оформлення списку використаної літератури дивись додаток 1. Список оформлюється не в таблиці (у додатку список оформлено для зручності розуміння).

Після обов'язкового рецензування першого варіанту реферату (в електронному вигляді) у викладача слід врахувати зауваження і подати остаточний варіант викладачеві (у парному семестрі до 20 березня, у непарному семестрі до 20 жовтня).

Під час роботи над рефератом автор має показати обізнаність з питань оформлення науково-довідкового апарату. Його наявність свідчить про межі знайомства автора з літературою з проблеми, що розглядається у рефераті, а також про вміння досконало використовувати наукові джерела у своїй роботі. Якщо в рефераті відсутній науково-довідковий апарат, або він неправильно (недбало) оформлений, така робота не може позитивно оцінюватися.

Загальний обсяг реферату має становити 23 – 25 друкованих (рукописних) аркушів. Оформлення реферату згідно вимог, які пред'являються до наукових робіт: формат аркушів – А4 (210 x 297); розмір полів: зліва – 25 мм, справа – 10 мм, зверху – 15 мм, знизу – 20 мм; стиль – normal (звичайний); інтервал між рядками – 1,5; абзац – 1 см; шрифт – Times New Roman № 14, з включенням переносів.

Реферат оцінюється викладачем. Студенти, що отримали незадовільну оцінку за реферат, до складання іспиту (заліку) не допускаються.

Обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами:

– самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених Робочою програмою навчальної дисципліни (силабусом) "Безпека життєдіяльності та цивільний захист";

– посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації;

– навчальні заняття, які були пропущені студентом, опановуються самостійно у позааудиторний час (теоретичні питання навчальної теми, вирішення контрольних тестів, ситуаційних задач, тощо) з наступним виконанням навчально-практичних завдань під час відпрацювань згідно з графіком.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Видами контролю якості навчання студентів є: поточний, календарний та семестровий контроль.

Контрольні заходи навчальної дисципліни (силабусу) “Безпека життєдіяльності та цивільний захист”, включають поточний, рубіжний (модульний, тематичний, календарний), підсумковий та інші контролю знань, умінь та навичок, набутих студентами у процесі навчання.

Контрольні заходи мають на меті визначити рівень засвоєння студентом навчального матеріалу, а також рівень отриманих ними знань, навичок та вмінь, які необхідні у подальшій професійній діяльності. Вони проводяться у формі:

- поточного контролю – експрес-опитування на практичних заняттях, МКР, захист реферату. Заходи поточного контролю проводяться протягом семестру в процесі вивчення навчальної дисципліни (силабусу);
- календарного контролю (атестації) – проводиться згідно Графіка-календаря освітнього процесу ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського на навчальний рік.

Умовою атестації є отримання не менше 50% від кількості балів, яку курсант може отримати на час її проведення.

Умовою допуску до заліку є: виконання усіх завдань, що передбачені робочим навчальним планом на семестр з цього кредитного модуля.

- по закінченню вивчення навчальної дисципліни (силабусу) проводиться підсумковий контроль – залік. Він повинен бути проведений відповідно до вимог положень щодо організації освітнього процесу, які діють в КПІ ім. Ігоря Сікорського.

У разі дистанційного режиму навчання усі контрольні заходи можуть здійснюватись дистанційно з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема відеоконференц-зв'язку за умови забезпечення автентифікації студентів.

Навчальні матеріали та ресурси, зазначені у пункті 4 робочої програми навчальної дисципліни (силабусу) “Безпека життєдіяльності та цивільний захист” є відкритими, не містять відомостей з обмеженим доступом і можуть бути оприлюднені з використанням технологій дистанційного навчання, а сама робоча програма навчальної дисципліни (силабус) “Безпека життєдіяльності та цивільний захист” не потребує коригування.

Результати поточного, календарного, підсумкового контролю за виконанням студентами індивідуального навчального плану з навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності та цивільний захист” мають доводитися НПП до особового складу групи (у режимі дистанційного навчання через інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання).

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється у відповідності до Методичних рекомендацій до розроблення і застосування рейтингових систем оцінювання курсантів (студентів) в ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського.

**Рейтингова система оцінювання результатів навчання студентів
з навчальної дисципліни (силабусу):**

“Безпека життєдіяльності та цивільний захист”

1. Семестровий рейтинг з навчальної дисципліни (силабусу) складається з балів, що отримуються за:

- 1.1. Експрес-опитування на практичних заняттях;
- 1.2. Робота на практичних заняттях (виконання практичних завдань);
- 1.3. Модульна контрольна робота;
- 1.4. Виконання індивідуального семестрового завдання – написання реферату.
- 1.5. Заохочувальні та штрафні бали.

2. Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

2.1. Експрес-опитування на практичних заняттях.

Ваговий бал – 6.

Всього 6 експрес-опитувань

Критерії оцінювання	Бали
1. “відмінно” (не менше 90% від потрібної інформації) – студент правильно відповідав на всі поставлені запитання. Під час відповідей на запитання демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу, що підтверджують необхідний рівень умінь і навичок; здатний аргументовано викладати свою думку, правильно, чітко й обґрунтовано приймати рішення; робити виважені, грамотні висновки і узагальнення.	6
2. “добре” (не менше 75% від потрібної інформації) – студент правильно відповідав на всі поставлені запитання, але допустив по деяким показникам недоліки непринципового характеру. Під час відповідей на запитання допускає несуттєві неточності, не зовсім логічно будує свою відповідь, виявляє незначні труднощі в трансформації відпрацьованого навчального матеріалу у знання та навички.	5
3. “задовільно” (не менше 60% від потрібної інформації) – студент відповідав на всі поставлені запитання, та допустив по деяким показникам недоліки принципового характеру. Під час відповідей на запитання студент допускає неточності, які не є перешкодою до подальшого навчання; уміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань.	4
4. “незадовільно” (відповідь не відповідає критеріям “задовільно”) – студент: – правильно, чітко й обґрунтовано робив доповнення до виступів; – відповідав не на всі поставлені запитання, та допустив по деяким показникам недоліки принципового характеру. Під час відповідей на запитання студент невпевнено викладає свою точку зору, виникають труднощі з формуванням висновків, але вміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань. Рівень засвоєння знань студентом не є суттєвою перешкодою для подальшого навчання. Студент не відповідав на поставлені запитання.	0

2.2. Робота на практичних заняттях

Ваговий бал – 10.

За час вивчення навчальної дисципліни (силабусу) студент повинен виконати не менше 2-х практичних завдань.

Критерії оцінювання	Бали
1. “відмінно” (не менше 90% від потрібної інформації) – студент повно та чітко виконав практичне завдання. Під час відповідей на запитання демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу, що підтверджують необхідний рівень умінь і навичок; здатний аргументовано викладати свою думку, правильно, чітко й обґрунтовано приймати рішення; робити виважені, грамотні висновки і узагальнення.	9– 10
2. “добре” (не менше 75% від потрібної інформації) – студент повно та чітко виконав практичне завдання, але допустив по деяким показникам недоліки непринципового характеру. Під час відповідей на запитання допускає несуттєві неточності, не зовсім логічно будує свою відповідь, виявляє незначні труднощі в трансформації відпрацьованого навчального матеріалу у знання та навички.	8
3. “задовільно” (не менше 60% від потрібної інформації) – студент виконав практичне завдання але допустив по деяким показникам недоліки непринципового характеру. Під час відповідей на запитання допускає несуттєві неточності при застосуванні отриманих знань та умінь, порушує логічну структуру своєї відповіді, іноді має незначні труднощі в трансформації навчального матеріалу у знання та навички.	6– 7
4. “незадовільно” (відповідь не відповідає критеріям “задовільно”) – студент виконав практичне завдання не повністю, та допустив по деяким показникам недоліки принципового характеру. Під час відповідей на запитання студент невпевнено викладає свою точку зору, виникають труднощі з формуванням висновків, але вміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань. Рівень засвоєння знань студентом не є суттєвою перешкодою для подальшого навчання. Студент не виконав практичне завдання. Під час відповідей на запитання студент невпевнено викладає свою точку зору, виникають труднощі з формуванням висновків та не вміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань. Рівень засвоєння знань студентом є суттєвою перешкодою для подальшого навчання.	0

2.3. Виконання модульної контрольної роботи

Ваговий бал – 19.

Критерії оцінювання	Бали
1. “відмінно” (не менше 90% від потрібної інформації) – студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу, що підтверджують необхідний рівень умінь і навичок; здатний аргументовано викладати свою думку; правильно, чітко й обґрунтовано приймати рішення; робити виважені, грамотні висновки і узагальнення в умовах часу, відведеного на відповіді.	17 – 19
2. “добре” (не менше 75% від потрібної інформації) – студент, який допускає несуттєві неточності, не зовсім логічно будує свою відповідь, виявляє незначні труднощі в трансформації відпрацьованого під час семестру навчального матеріалу здатний аргументовано викладати свою думку; правильно, чітко й обґрунтовано приймати рішення; робити виважені, грамотні висновки і	14 – 16

узагальнення в умовах часу, відведеного на відповіді.	
3. “задовільно” (не менше 60% від потрібної інформації) – студент, який засвоїв основний теоретичний матеріал, але допускає неточності при відповіді на поставлені питання порушуючи логічну структуру своєї відповіді, іноді має незначні труднощі в трансформації навчального матеріалу у знання та навички в умовах часу, відведеного на відповіді, але вони не є перешкодою до подальшого навчання; уміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань.	11 – 13
4. “незадовільно” (відповідь не відповідає критеріям “задовільно”) – студент, який засвоїв основний теоретичний матеріал, але допускає окремі помилки при відповіді на поставлені питання, в роботі відсутні аналітичне і графічне наповнення, невпевнено викладає свою точку зору, виникають труднощі з формуванням висновків, але вміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань. Рівень засвоєння знань студентом не є суттєвою перешкодою для подальшого навчання. Студент не відповів на запитання модульної контрольної роботи.	0

2.4. Виконання індивідуального семестрового завдання – написання реферату
Ваговий бал – 25.

Критерії оцінювання	Бали
1. “відмінно” (не менше 90% від потрібної інформації) – студент повно та чітко виконав індивідуальне завдання (реферат) розкривши тему в повному обсязі, виконавши всі рекомендації щодо правильного оформлення реферату, з використанням рекомендованої літератури. Під час відповідей на запитання демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу, що підтверджують необхідний рівень умінь і навичок; здатний аргументовано викладати свою думку, правильно, чітко й обґрунтовано приймати рішення; робити виважені, грамотні висновки і узагальнення.	23 – 25
2. “добре” (не менше 75% від потрібної інформації) – студент, повно та чітко виконав індивідуальне завдання (реферат) розкривши тему в повному обсязі, виконавши всі рекомендації щодо правильного оформлення реферату, але допустив по деяким показникам недоліки непринципового характеру, які не заважають загальному розумінню проблеми. Під час відповідей на запитання допускає несуттєві неточності, не зовсім логічно будує свою відповідь, виявляє незначні труднощі в трансформації опрацьованого матеріалу у знання та навички.	19 – 22
3. “задовільно” (не менше 60% від потрібної інформації) – студент, виконав індивідуальне завдання (реферат) розкривши тему не повністю, при цьому допустивши помилки принципового характеру, тобто які завадили повному розумінню проблеми, яку він висвітлював, але виконавши всі рекомендації щодо правильного оформлення реферату. Під час відповідей на запитання студент допускає неточності, які не є перешкодою до подальшого навчання; уміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань.	15 – 18

<p>4. “незадовільно” (відповідь не відповідає критеріям “задовільно”) – студент, виконав індивідуальне завдання (реферат) розкривши тему не повністю, допустивши помилки принципового характеру, при цьому не виконав всі рекомендації щодо правильного оформлення реферату. Під час відповідей на запитання студент невпевнено викладає свою точку зору, виникають труднощі з формуванням висновків, але вміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань. Рівень засвоєння знань студентом не є суттєвою перешкодою для подальшого навчання.</p> <p>Студент виконав індивідуальне завдання (реферат), але тему не розкрито.</p>	1-14
--	------

2.5. Заохочувальні та штрафні бали.

2.5.1. Заохочувальні бали:

– робота у науковому гуртку (написання рефератів, участь в наукових конференціях кафедри, інституту, університету), участь у створенні навчально-матеріальної бази з дисципліни, тощо (R заохоч.) – від 1 до 10 балів.

2.5.2. Штрафні бали:

– порушення студентом встановлених правил внутрішнього розпорядку або встановлених правил вимог академічної доброчесності, морально-етичних норм поведінки (R штраф.) – від 1 до 10 балів;

– за невиконання реферату у встановлений термін (R штраф.) – від 1 до 10 балів;

– за користування на заняттях матеріальними засобами або джерелами інформації, які не дозволені викладачем (R штраф.) – від 1 до 10 балів.

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

Розрахунок шкали (R) рейтингу за навчальну дисципліну (силабус):

$R_D = (6_{\text{екс.оп}} \times 6) + (10_{\text{роб.пз}} \times 2) + 19_{\text{МКР}} + 25_{\text{ІСЗ}} = 100 \text{ балів} = 36 \text{ балів} + 20 \text{ балів} + 19 \text{ балів} + 25 \text{ балів} = 100 \text{ балів.}$

Положення про рейтингову систему оцінки успішності з навчальної дисципліни (силабус): “Безпека життєдіяльності та цивільний захист” під час здачі заліку.

На передодні проведення заліку, на останньому занятті, або перед початком проведення заліку, викладач оголошує у навчальній групі суму вагових балів кожного студента, яку вони отримали протягом семестру та визначає студентів, які отримали допуск до заліку, або отримують оцінку за кредитний модуль без здачі заліку.

Таблиця розрахунку рейтингових балів
для отримання оцінок за навчальну дисципліну (силабус) без здачі заліку

Бали RD	Оцінка
95 – 100	Відмінно
85 – 94	Дуже добре
75 – 84	Добре
65 – 74	Задовільно
60 – 64	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

1. Необхідними умовами допуску студентів до заліку є виконання обов'язкових навчальних завдань, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни (силабусом): “Безпека життєдіяльності та цивільний захист” а саме:

- зараховане індивідуальне завдання – реферат;
- не менш ніж одна позитивна атестація з навчальної дисципліни.

2. Умови отримання оцінки за навчальну дисципліну (силабус) без здачі заліку

Студенти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($R_d \geq 0,6 R$, тобто 60 балів і більше), мають можливість:

– отримати залікову оцінку (залік) так званим “автоматом” відповідно до набраного рейтингу;

– здавати залік з метою підвищення оцінки;

– у разі отримання оцінки під час здачі заліку, більшої ніж “автоматом” згідно з рейтингу, студент отримує оцінку за результатами здачі заліку;

– у разі отримання оцінки під час здачі заліку, меншої ніж “автоматом” згідно з рейтингу, студент отримує оцінку за результатами здачі заліку. Викладач використовує **жорстку** систему РСО.

3. Критерій оцінювання відповіді студентів за виконання залікової контрольної роботи з навчальної дисципліни (силабусу) “Безпека життєдіяльності та цивільний захист”

Студенти, які виконали умови допуску до заліку і рейтинг яких з навчальної дисципліни (силабусу) складає менше 0,6 R (60 балів), а також ті, хто хоче підвищити оцінку, здають залік.

Під час проведення залікової контрольної роботи визначається рівень засвоєння студентом змісту навчальної дисципліни (силабусу), сформованих навичок та вмінь шляхом перевірки та оцінки ступеня науково-теоретичної підготовки.

При визначенні оцінки студента до уваги береться змістовність та якість написаної роботи (обґрунтованість, чіткість, стислість, логічність та правильність відповідей на поставлені в білеті питання), готовність студента при необхідності аргументовано відстоювати свою точку зору. Всього три питання на заліку.

Під час виставлення оцінки з навчальної дисципліни необхідно орієнтуватися на такі загальні рекомендації.

Кожна відповідь на питання залікової контрольної роботи ($r_1 + r_2 + r_3$) оцінюється у 25 балів відповідно до системи оцінювання, при цьому до балів за залікову контрольну роботу додаються бали за реферат ($R_{\text{реф.}}$) і це є остаточною сумою балів.

Критерії оцінювання кожної відповіді на питання залікової контрольної роботи:

Критерії оцінювання	Бали
1. “відмінно” (не менше 90% від потрібної інформації), якщо студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу, що підтверджують необхідний рівень умінь і навичок; здатний аргументовано викладати свою думку; правильно, чітко й обґрунтовано приймати рішення; робити виважені, грамотні висновки і узагальнення в умовах часу, відведеного на відповіді.	23 – 25
2. “добре” (не менше 75% від потрібної інформації) отримує студент, який допускає несуттєві неточності, не зовсім логічно будує свою відповідь, виявляє незначні труднощі в трансформації відпрацьованого під час семестру навчального матеріалу здатний аргументовано викладати свою	19 – 22

думку; правильно, чітко й обґрунтовано приймати рішення; робити виважені, грамотні висновки і узагальнення в умовах часу, відведеного на відповіді.	
3. “задовільно” (не менше 60% від потрібної інформації) отримує студент, який засвоїв основний теоретичний матеріал, але допускає неточності при відповіді на поставлені питання порушуючи логічну структуру своєї відповіді, іноді має незначні труднощі в трансформації навчального матеріалу у знання та навички в умовах часу, відведеного на відповіді, але вони не є перешкодою до подальшого навчання; уміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань.	15 – 18
4. “незадовільно” (відповідь не відповідає критеріям “задовільно”) отримує студент, який засвоїв основний теоретичний матеріал, але допускає окремі помилки при відповіді на поставлені питання, невпевнено викладає свою точку зору, виникають труднощі з формуванням висновків, але вміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань. Рівень засвоєння знань студентом не є суттєвою перешкодою для подальшого навчання. Студент не відповів на запитання.	0
6. За порушення студентом встановлених правил внутрішнього розпорядку або встановлених правил вимог академічної доброчесності, морально-етичних норм поведінки .	від 1 до 10

Таким чином, рейтингова оцінка (в балах) з навчальної дисципліни (силабусу) (R) визначається як сума балів за кожне з трьох запитань залікової контрольної роботи ($r_1 + r_2 + r_3$) і до цієї суми додаються бали, які студент отримав за реферат ($R_{\text{реф.}}$). У деяких випадках якщо студент отримав штрафні бали ($- r_{\text{ш}}$), то вони віднімаються. Отриманий результат переводиться у оцінку відповідно до таблиці:

Таблиця розрахунку рейтингу з навчальної дисципліни (силабусу) для отримання оцінки за дисципліну під час здачі заліку

Бали $R = r_1 + r_2 + r_3 + R_{\text{реф.}} (- r_{\text{ш}})$	Оцінка
95 – 100	Відмінно
85 – 94	Дуже добре
75 – 84	Добре
65 – 74	Задовільно
60 – 64	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Результати заліку оформляються у відомість обліку успішності в одному примірнику.

У разі отримання студентом незадовільної оцінки або наявності заборгованості, перескладання заліку з навчальної дисципліни допускається не більше двох разів. При другому перескладанні заліку у студента може приймати комісія, яка створюється завідувачем спеціальної кафедри. Оцінка, отримана студентом у результаті другого перескладання заліку, є остаточною.

Студент, який був не допущений до складання заліку, або був допущений, але не з'явився без поважної причини на залік (коли присутність студента обов'язкова), або був

усунений від заліку, вважається таким, що використав відповідну спробу скласти залік з навчальної дисципліни і має заборгованість.

9. Додаткова інформація з навчальної дисципліни

Вивчення дисципліни “Безпека життєдіяльності та цивільний захист” передбачає підготовку реферату.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Державний нагляд і громадський контроль ОП та безпеки життєдіяльності.
2. Навчання питань охорони праці.
3. Схеми випадкового дотику людини до струмоведучих частин електроустановок.
4. Випробування електрозахисних засобів.
5. Види іонізуючих випромінювань і їх вплив на організм людини.
6. Методи аналізу виробничого травматизму, облік та звітність.
7. Захист від інфрачервоного, ультрафіолетового та лазерного випромінювання.
8. Надзвичайні ситуації воєнного та соціально-політичного характеру.
9. Організація цивільної оборони в Україні.
10. Джерела забруднення повітря в приміщенні і захист від шкідливих речовин.
11. Характеристики шумів. Дія шуму на організм людини.
12. Характеристика вібрацій. Дія вібрацій на організм людини.
13. Методи і засоби захисту від шумів і вібрацій.
14. Нормування і захист від іонізуючих випромінювань.
15. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.
16. Виробничий травматизм і його причини.
17. Основні поняття і визначення пожежної безпеки.
18. Евакуація людей з будівель і приміщень.
19. Пожежна сигналізація.
20. Способи та засоби гасіння пожеж.
21. Показники вибухонебезпечності речовин і матеріалів.
22. Правові основи створення та діяльності системи цивільного захисту населення та територій в надзвичайних ситуаціях.
23. Загальні положення, правові основи, цілі та завдання цивільного захисту.
24. Управління в галузі забезпечення цивільного захисту.
25. Попередження надзвичайних ситуацій.

З метою оцінювання підсумкової успішності навчання проводиться залік у вигляді письмової залікової контрольної роботи.

Питання для підготовки до заліку

1. Основні поняття, терміни та визначення в галузі безпеки життєдіяльності та цивільного захисту.
2. Основи законодавства безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту на об'єктах систем зв'язку.
3. Загальні нормативно - правові акти про охорону праці.
4. Державний нагляд і громадський контроль охорони праці.
5. Система управління охороною праці на об'єктах зв'язку.
6. Служба охорони праці на об'єктах зв'язку.
7. Заняття з питань охорони праці на об'єктах зв'язку.
8. Навчання питань охорони праці.
9. Правила та заходи безпеки при експлуатації засобів систем зв'язку.

10. Правила та заходи безпеки при експлуатації обладнання об'єктів зв'язку.
11. Правила та заходи безпеки при експлуатації радіо, радіорелейних станцій та антенно-фідерних пристроїв.
12. Класифікація приміщень з небезпеки враження електричним струмом.
13. Недоступність струмоведучих частин для випадкового дотику.
14. Заходи безпеки при експлуатації лужних акумуляторів.
15. Фактори, що обумовлюють наслідки враження під час електротравми.
16. Методи надання першої допомоги.
17. Перша допомога при ураженні електричним струмом.
18. Порядок введення в експлуатацію електроустановок.
19. Фізична сутність відключення як засобу захисту.
20. Будова та принцип дії типових захисно-вимикаючих пристроїв засобів систем зв'язку.
21. Класифікація електрозахисних засобів.
22. Область застосування електрозахисних засобів.
23. Випробування електрозахисних засобів.
24. Вплив параметрів мікроклімату на самопочуття людини.
25. Засоби і заходи нормалізації параметрів мікроклімату.
26. Джерела забруднення повітря в приміщенні і захист від шкідливих речовин.
27. Характеристики шумів.
28. Дія шуму на організм людини.
29. Характеристика вібрацій.
30. Дія вібрацій на організм людини.
31. Методи і засоби захисту від шумів і вібрацій.
32. Види іонізуючих випромінювань і їх вплив на організм людини.
33. Нормування і захист від іонізуючих випромінювань.
34. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.
35. Виробничий травматизм і його причини.
36. Методи аналізу виробничого травматизму, облік і звітність.
37. Основні поняття і визначення пожежної безпеки.
38. Евакуація людей з будівель і приміщень.
39. Пожежна сигналізація.
40. Способи та засоби гасіння пожеж.
41. Показники вибухонебезпечності речовин і матеріалів.
42. Безпека життєдіяльності при експлуатації засобів телекомунікаційних систем.
43. Правові основи цивільного захисту.
44. Цілі, принципи організації і завдання цивільного захисту.
45. Структура єдиної системи цивільного захисту.
46. Режим функціонування єдиної системи цивільного захисту.
47. Система органів управління цивільного захисту.
48. Організація цивільного захисту на об'єктах державної діяльності.
49. Основні напрямки діяльності органів виконавчої влади у сфері попередження надзвичайних ситуацій.
50. Сили і засоби цивільного захисту.
51. Порядок комплектування та проходження служби органів і підрозділів цивільного захисту.